

Om dansk grammatik: Vi har IKKE genitivskasus på dansk

Uddrag af artikel af Arne H. Wilstrup, magister i pædagogik, engelsk og finsk, juni 2020.

Kære gymnasieelev og HF'er

Herunder vil jeg beskrive noget du bør læse omhyggeligt hvis du har tanker om at få en videregående uddannelse på et universitet, især inden for sprogfagene.

Når du forlader gymnasiet eller HF, vil du sikkert have beskæftiget dig med dansk og udenlandsk grammatik. Det kan være at du 'hader' det eller blot synes at det er vanskeligt, men hvis du vælger at studere sprog på universitetet under det område man kalder for "humaniora", så kommer du ikke uden om at der er nogle begreber du skal lære dig, også selvom det kan virke vanskeligt i begyndelsen.

Fælles for alle sprogfag er at de indeholder store mængder af grammatik, og at de betegnelser der findes for de forskellige grammatiske dele, delvis har deres oprindelse i latin, også selvom det er kinesisk du vælger at studere.

Det skyldes at betegnelserne anvendes internationalt, så forskere i hele verden nogenlunde ved hvad der er tale om når en fx siger noget om ejefald, men anvender betegnelsen "genitiv".

Lærere på universitetet har akkurat samme grunduddannelse som dine lærere på gymnasiet eller HF, men på universitetet har lærerne udover undervisning også forskning på programmet hvor de skal studere et bestemt emne grundigt, diskutere med fagfæller og skrive videnskabelige artikler.

Du vil måske opdage at lærerne dér ikke altid er enige om visse ting i grammatikken. De er naturligvis enige om de grundlæggende ting, men når det gælder specielle forhold, så kan det meget vel være at de er dybt uenige. Denne uenighed betyder ikke at de så er uvenner, men at de har forskellige synspunkter på en sag.

På russiskstudiet kan du fx komme til at møde en underviser der fortæller dig at der IKKE er genitivskasus på dansk.

Det kan så være at du ikke forstår det, for dine gymnasielærere har måske forklaret dig at dansk HAR genitivskasus.

Men lad mig slå fast: **Vi har IKKE genitivskasus på dansk**, også selvom nogle lærere benytter udtrykket. Ja, selv Dansk Sprognævn skriver om det. De mener nemlig at det sker for nemheds skyld, selvom de godt ved at det ikke er helt korrekt.

Hvis vi altså skal være meget præcise, så har vi ingen genitiver på dansk i kasusform, bortset fra nogle gamle sætninger som tidligere var genitivskasus og som stadig benyttes.

På tysk har vi fx ord som bøjes forskelligt afhængigt af hvilke ord der står foran det nævnte ord.

Vi har fx "en dag ..." – her hedder det på tysk: eines Tages ... hvor tidsangivelsen står i genitiv.

Men også på andre sprog, herunder latin, spiller et foranstillet ord en vis rolle når det gælder om at angive fx en bevægelse eller en tilstand.

På dansk har vi fx ordet "til" – hvis vi stiller det foran ordet "væg" så bliver det på dansk bøjet i genitiv som følge af ordet "til" som styrer det efterfølgende ord. Her bliver det så "til vægs", selvom det unægtelig har en anden betydning i dag end tidligere.

"Han drog til søs" kan vi sige på dansk. Her er ordet "søs" en gammel genitivform, akkurat som "til lands". På latin har vi også foranstillede ord som "ad" der også styrer det efterfølgende ord til en bestemt bøjning.

Disse udtryk kaldes for "**relikter**", dvs. gamle udtryk som er blevet tilbage i sproget, selvom det har udviklet sig.

Når mange lærere taler om genitiv på dansk, er det fordi det er nemmest at forklare, men hvis vi skal være meget nøjagtige, så findes det kun i de eksempler jeg har nævnt, de såkaldte "relikter" og så i de personlige stedord (personlige pronominer): jeg, vi, du, dig osv. Ellers har vi ikke bøjninger der minder om tysk, latin eller andre bøjningssprog i verden.

Men hvad skal vi så kalde det, når det ikke er genitiv? Den korrekte betegnelse er at kalde det for et **enklitikon eller enklitikum**. Det betyder blot at det er noget der er efterhængt. Vi kunne også kalde det for en **s-vedhæftelse** eller blot en **s-tilføjelse**.

Det er naturligvis ligegyldigt om vi kalder det for et enklitikon eller et genitiv-s blot vi ved hvad der menes, men hvis vi skal være meget præcise, så har vi altså ikke noget egentlig genitivskasus på dansk, selvom de har det på andre bøjningssprog som fx tysk og latin.

Held og lykke hvis du efter gymnasiet eller HF vælger at studere sprog på universitetet.